

WAGNERIANA CATALANA N° 27 ANY 2007

TEMA 5: WAGNERISME

TÍTOL: **VISIONS RETROSPECTIVES A L'ENTORN DE RICHARD WAGNER**

AUTOR: *Josep Maria de Sagarra*

*Darrerament s'ha parlat de **Josep Maria de Sagarra**, el gran escriptor, poeta i dramaturg català. El seu bust que havia estat molts anys presidint el vestíbul del Teatre Romea, en un lloc preferencial, havia sigut baixat del seu sitial i se l'anaven passant de mà en mà diverses institucions públiques, sense saber on ubicar-lo, per acabar finalment dipositat com una rampoina al magatzem del Teatre Nacional de Catalunya...! El seu fill però ha aconseguit recuperar-lo i fer-lo instal·lar al bar de l'Ateneu Barcelonès del carrer Canuda. En record seu, i tot admirant el seu destacadíssim paper dintre de la cultura catalana, publiquem el següent article, datat el 23 de febrer de 1933, amb el nom de **l'Aperitiu**, escrit en commemoració del cinquantè aniversari de la mort del mestre de Bayreuth.*

Ara ha fet cinquanta anys que **Wagner** va morir a Venècia, en un d'aquells immensos palaus de marbre del Gran Canal. Si mai heu estat a Venècia, us haureu adonat perfectament que el Gran Canal és el carrer més fastuós i més podrit del món i que aquell carreràs de malson, fet de marbre i aigua, és el lloc a propòsit per a servir d'agonia a un d'aquests homes excepcionals i monstruosos que només en surten de tant en tant a la història i fan l'efecte d'uns Prometeus esperitats que vesteixen per força la moda de l'època.

El palau on va morir **Wagner** em penso que és l'anomenat Palazzo Vendramin; tota una massa quadrada i blanquinosa en la qual es distribueixen en una proporció desesperadament acadèmica els arcs i les columnes. Allí **Wagner** arrossegà la darrera bronquitis, els darrers mals humors i les darreres boines

Associació Wagneriana. Apartat postal 1159. Barcelona 08080
[Http://www.associaciowagneriana.com](http://www.associaciowagneriana.com) info@associaciowagneriana.com

romàntiques de vellut que li avançaven, en una actitud decorativa, sobre aquell nas de bec d'esparver i li feien companyia als pèls esclarissats del pòmul.

Wagner, després de fer tot el que havia fet, va anar a parar a Venècia, perquè en realitat no podia anar a parar enlloc més.

Potser li haurien pogut posar una taula i un llit en aquella sala dels turments del castell de Nuremberg, però hi hauria estat massa incòmode i hi hauria patit fred. A Bayreuth, tampoc hi hauria estat bé, perquè Bayreuth és una ciutat negra, tristíssima i vulgar, i no cal dir que a París, **Wagner**, a les seves velleses, hauria espantat com un lleó els ocellets del Luxemburg, i el romanticisme i el cafè amb llet dels bulevards li haurien caigut a sobre.

Venècia, en canvi, té aquest ofici únic al món; la seva aigua, les seves moltes, el seu artrisme, serveixen per a ofegar lentament el capvespre d'un déu.

Sobre **Wagner** es comencen a desinflar, potser s'han desinflat ja del tot, les boires del Wagnerisme. Avui dia el geni de **Wagner** es pot apreciar net i pelat sense la confusió dels adoradors i dels Wagnerians i dels fanàtics. Quan la febre Wagneriana, aquell home era considerat com una mena de Crist, com una mena de Buda o de Mafumet; de la música es passava a la filosofia, de la filosofia a la moral, de la moral a la religió, de la religió a les follies interplanetàries; **Wagner** ha estat considerat com el darrer dels Prometeus autèntics. Es clar que tot això era excessiu, i, de tot això, n'ha quedat un gran artista només, però sense cap dubte el darrer dels grans artistes d'aquest món de misèries. Després de **Wagner** totes les altres coses que han vingut són esgarips, són veus primes, són humanitats mancades. La sensibilitat i la crítica han realitzat prodigis més aviat de laboratori, que no tenen res a veure amb el cop de puny i amb el do de pit d'un homenàs com **Wagner**.

Els alemanys tingueren la sort de posseir un contemporani de **Wagner** excepcional: Frederic Nietzsche. Però Nietzsche, poeta magnífic entre els magnífics, era un pobre malalt que volia definir sota els seus grans bigotis de tuberculós la qualitat dels llavis de les deesses i la musculatura dels déus; les definicions de Nietzsche eren impotents, desesperades, rabioses; en canvi, **Wagner** ho resolva tot a cops de timbal i a so de trompeta, i amb les cordes dels

violins construïa tot el sistema nerviós dels homes i dels déus. **Wagner** anava afirmant i creant, d'una manera lenta, assossegada, feixuga però densíssima; no li venia de mesos ni d'anys; les obres les rumiava i les meditava i anava extraient tot un món obscur, complex i grandios de la matèria del seu cervell.

Wagner es barallà amb la lleugeresa i la imbecilitat de tothom i arribà a esclafar-les a força de tempestats de música, a força de soroll atabalador, i dintre el soroll atabalador **Wagner** deixava anar els oasis més verds, més tendres, més sensibles i més apassionants.

Avui dia, que la gent viu tan de pressa i està tan poc per orgues, i que la banalitat intel·ligent s'ha arribat a ficar per totes les esclertes, sembla que parlar de **Wagner** sigui com voler retreure una gran carrossa arqueològica. Les joventuts que puguen, o es decanten per la puresa estricta; en el cas de **Wagner** troben potser massa quantitat de fisiologia en tensió, massa hores de música i de greix musical. **Wagner** demana un esforç d'orelles i de nervis massa llarg per a les persones que mengen a peu dret i rebenten una fortuna en cinc minuts. Però les persones que encara ens agrada anar una mica a peu i fer un parell d'hores de sobretaula entre el fum i la copa i la conversa, estem ben convençudes que de tant en tant res no ens satisfà d'una manera tan completa com fer un bon "plongeon" dintre d'aquest mar espès d'harmonies que es diu **Tristany**, o es diu **Els mestres cantaires**, o es diu **La Walkiria**, o es diu **Parsifal**.

Els bons moments de **Wagner**, que són infinits, a mesura que el fantasma **Wagner** ha anat passant de moda, s'han tornat cada dia més sòlids, més olorosos, més complexos i més actuals, per la senzilla raó que **Wagner** fou un Prometeu veritable i el foc que va anar a robar era un foc autèntic que encara crema, i no fou un fals Prometeu, d'aquests que se n'erigeixen cada dia i que es desinflen amb mitja hora de vociferar.

Josep Maria de Sagarra